

práce ve vývoji přírodovědného poznání a Památník Bible kralické (v Kralicích nad Oslavou), seznamující s historií tajné českobratrské tiskárny a od roku 1992 také s expozicí *J. Á. Komenský a historie jeho doby*, dokládají neuvěřitelnou rozmanitost a rozsáhlou dlouholetou sbírkotvornou činností Moravského zemského muzea.

Mimo město Brno spravuje muzeum ještě další dva objekty – Starý zámek v Jevišovicích, kde je návštěvníkům představena expozice *Historický vývoj Jevišovicka*, depozitář lidového nábytku, stálá výstava historických hudebních nástrojů a dlouhodobá výstava *Umění skalních maleb*. Na zámku v Budišově je zpřístupněn depozitář zoologického oddělení se sbírkou exotických i tuzemských ptáků, savců, ryb a obojživelníků, s trofejemi z loveckých výprav do Afriky, Asie a Kanady.

Několik let je také v Dietrichsteinském paláci v provozu Dětské muzeum, kde se připravují pro malé návštěvníky interaktivní expozice, které hravou formou vždy shrnují nejdůležitější poznatky z nabízené výstavy. Vedení muzea se tedy velmi zajímavými prostředky snaží zaujmout co možná nejširší řady veřejnosti tak, aby seznamování se s životem našich předků bylo příjemným vyplněním našeho volného času. *Lucie Procházková*

Staropražské Vánoce

Výstava v Muzeu hl. m. Prahy

V období od adventu 2002 do Hromnic 2003 (od 28. 11. 2002 do 2. 2. 2003) uspořádalo Muzeum hl. m. Prahy v Praze výstavu Staropražské vánoce, kterou připravil dr. Zdeněk Míka, CSc., jenž je též autorem katalogu.

Výstava se koncentrovala na 19. století.

Nejdříve nastiňovala obraz zimní Prahy a poté podávala obraz mikulášských a vánočních trhů na dobových fotografiích, litografiích apod. Ty doprovázely trojrozměrné předměty jako byly perníkové formy, štočky k tisku svatých obrázků a tyto obrázky s vánočními motivy, jesličkové figurky pražské nebo příbramské proveniencí, podomácku vyráběné loutky prodávané na pražských trzích apod. Ty byly doprovázené letáky z mikulášských zábav ze začátku 20. století. Poté zde byly prezentovány skladby, jež zněly na kůrech pražských kostelů v 18. a 1. pol. 19. století, v rukopisných a tištěných zápisech (některé byly přímo z kůrů jednotlivých kostelů), dále hudební nástroje používané při interpretaci vánočních skladeb, kancionály ze 17. – 19. století s vánoční tematikou (adventní písně a vánoční koledy). Celek uzavíraly betlémy. Jejich pasáži dominovala zvětšená fotografie části nejstaršího z nich, který pochází z prvního desetiletí 17. století a nachází se v kapucínském kostele P. Marie Andělské na Loretánském náměstí. Z prezentovaných betlémů je možno připomenout soubor 13 jesličkových figurek z konce 17. nebo počátku 18. století z kláštera karmelitek na Malé Straně, jesličky, které jsou údajně z Lobkovického paláce a pocházejí z přelomu 18. a 19. století, a papírové vystřihovací betlémy pražských tiskařů z 19. století. V souvislosti s tím byla připomenuta tradice vánočního stromku, který pražské veřejnosti poprvé představil roku 1812 v libeňském záměcku intendant a režisér Stavovského divadla Johann K. Liebiech. Staré tisky potom připomenuly vánoční besídky pro děti na počátku 20. století. Kovové formičky na pečivo, čokoládové figurky a forma na těsto ve tvaru ryby navodily atmosféru vánoční kuchyně.

Novodobou tradici vánočních a novoročních pohlednic zase dokumentovaly ukázky z přelomu 19. a 20. století. Nový rok byl prezentován hlavně kalendáři z 18. a první poloviny 19. století a též poštovními knížkami z 19. a počátku 20. století, hudebními skladbami k Novému roku a novoročenkami z období od 17. až do počátku 19. století, závěsnými kalendáři z 19. a počátku 20. století, osobními novoročními přáními a velice oblíbenými firemními novoročními tisky z 19. století jako bylo např. novoroční přání pražských kominíků k roku 1865 apod. Nechyběly ani umě-

lecké novoročenky z počátku 20. století a letáky, programy a pozvánky na silvestrovské zábavy z přelomu 19. a 20. století, které dokládaly oblibu těchto drobných tisků v širokých vrstvách. Závěrem výstavy byl připomenut svátek Tří králů a zimní zábavy Pražanů.

Vlastní katalog doprovázala textová část, kde byly prezentované celky doprovázené výkladem, který návštěvníkům přibližoval atmosféru vánoc v hlavním městě. Tato vánoční atmosféra byla součástí zábavy i duchovního rozjímání měšťanských i lidových vrstev ve městě.

Jan Štoviček